Muistio Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen 4.10.2018
Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä-ja bioenergiayksikkö
Metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019 HE/123/2018 vp

METSÄTALOUS

2019 TAE:n mitoitus

- 2019 TAE:ssa metsätalouteen budjetoidut määrärahat laskevat n. 5,3 milj. eurolla vuoden 2018 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Vähennystä aiheuttavat pääosin *kärkihankerahoituksen loppuminen* (- 4 milj. euroa) ja Suomen metsäkeskuksen valtioavun lasku (- 0,74 milj. euroa).

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

- Valtion talousarviossa 2019 momentille ehdotetaan määrärahaa 5,95 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2018 talousarvioon on 8,93 milj. euroa. Vähennys aiheutuu *Biotalous ja puhtaat ratkaisut* –strategiseen tavoitteeseen sisältyvien kärkihankkeiden rahoituksen loppumisesta (- 10 milj. euroa). Lisäyksenä momentille on 1,1 milj. euroa biotalouteen liittyvän innovoinnin edistämiseen, joka perustuu selvitysmies Reijo Karhisen esityksiin ja kuivuuspakettiin ml. luonnonvaraosaston koordinoima hanke lämpöaaltoihin ja kuivuuteen liittyvien riskien hallinnasta.
- Momentin määräraha käytetään lähes kokonaisuudessaan luonnonvaratalouden kokeilu- ja kehittämishankkeisiin. Lisäksi momentilta rahoitetaan mm. Tapio Oy:ltä ministeriölle hankittavia metsäalan palveluita.
- *Kärkihankerahoituksen loppuessa ja tarkistetun Kansallisen metsästrategian valmistuessa voidaan todeta uusien kehittämishankkeiden rahoitusmahdollisuudet niukoiksi (arviolta noin 0,5 milj. euroa kattaen kaikki ministeriön toimialat). Rahoitustilanne on tiukka myös momentin 30.01.22 Tutkimus- ja kehittäminen (1,3 milj. euroa) osalta, sillä tulevina vuosina on niin ikään hyvin vähän liikkumavaraa uusien hankkeiden rahoittamiseen.*

30.40.44 Kemera-tuki

- Kemera-tukeen esitetään ensi vuodeksi 56,23 milj. euroa eli määrärahan suuruus säilyisi samana kuin kuluvana vuonna. Myöntämisvaltuutta esitetään 44 milj. euroa eli 15 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Valtuuden määrän mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 2016 valtuutta lisättiin 30 milj. euron verran sillä ehdolla, että lisäys otetaan huomioon vähennyksenä valtuudessa tukijärjestelmän voimassaolojakson loppuvuosina.

- Uusi Kemera-laki astui voimaan 1.7.2015. Vanhan lain (1904/1996) mukaisista rahoituspäätöksistä aiheutuvia menoja voidaan maksaa vuoden 2019 loppuun saakka. Lakien toimeenpanoon osoitetut määrärahat ja myöntämisvaltuus suunnataan alueellisissa metsäohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi metsien hoidon ja puun saatavuuden kannalta vaikuttavimmalla tavalla.

- Vanhan lain nojalla hyväksyttyjä hankkeita on toteuttamatta n. 10 milj. euron edestä, mutta arviolta vain puolet tästä summasta tulee maksatukseen. Toteuttamatta on jäämässä etupäässä Pohjois-Suomessa metsänuudistamishankkeita ja Savossa pellonmetsityshankkeita. Keskeneräisiä kunnostusojitushankkeita on jonkin verran hankerekisterissä. Metsäkeskus on määrännyt vanhan lain mukaisten hankkeiden loppuunsaattamisesta tehtävät toteutusilmoitukset toimitettavaksi maksatusta varten viimeistään vuoden 2018 loppuun mennessä. Poikkeustapauksissa toteutusilmoituksia voidaan toimittaa vielä kevään 2019 aikana metsäkeskukseen. Poikkeus koskee lähinnä valmistumassa olevia kunnostusojitushankkeita.

- *Tämän hetkisen arvion mukaan Kemera-tukea on jäämässä käyttämättä noin 8-10 miljoonaa euroa vuonna 2018.* Tämä merkitsee sitä, ettei vuodelta 2017 käyttämättä jäänyttä 14,4 milj. euron määrärahaa ole tarpeen osoittaa lisätalousarviossa lakien toimeenpanoon kuten eduskunnan lausumassa on edellytetty.

- *Myöntämisvaltuutta on jäämässä käyttämättä noin 30 milj. euron edestä.* Tilojen yhteisinä toteutettavien suometsänhoito- ja metsätien perusparannushankkeiden kysyntä ei vastaa näiden toimenpiteiden alueellisissa metsäohjelmissa arvioitua tarvetta. Puukaupan vilkastuminen vaikuttanee osittain siihen, ettei toimijoilla ole riittävästi resursseja metsänhoitotöiden markkinointiin ja palvelun tarjontaa.

- Maa- ja metsätalousministeriö selvitti tilojen yhteishankkeisiin liittyviä pullonkauloja vuonna 2018. Hankkeiden aikaansaaminen on vaikeutunut, koska valtion tukea ei voimassaolevan tukijärjestelmän nojalla myönnetä erikseen suometsän hoitohankkeiden kokoamiseen tai tiekuntien aktivoimiseen. Hanketta suunnitteleva organisaatio ei läheskään aina saa suunnittelemansa suometsähoito- tai metsätiehankkeen toteutusta itselleen, mikä myös on vähentänyt kiinnostusta laajoihin hankkeisiin. Lisäksi ympärivuotiseen puunkuljetukseen tarvittavien metsäteiden suunnittelu ja toteuttaminen koetaan sen verran kalliiksi, että metsänomistajat tilaavat mieluummin kevyempiä tien kunnostustöitä ja maksavat kustannukset kokonaan itse. Puunkorjuu- ja kuljetusyritykset myös korjaavat aiheuttamansa vauriot yksityisteille siten kuin puunmyyjän kanssa on sovittu, joten tiekunnat eivät ole halukkaita eivätkä näe tarpeelliseksi ryhtyä teiden laajempiin perusparannuksiin. Perusparannusten väheneminen vaikuttaa pitkällä aikavälillä metsätieverkoston käyttökelpoisuuteen ja siten myös korjuukustannuksiin ja kantohintoihin sekä lopulta puun saatavuuden. Edellä mainitut seikat on pidettävä mielessä seuraavan rahoituskauden kannustejärjestelmää suunniteltaessa.

- Myöskin taimikon varhaishoitoa ja nuoren metsän hoitoa koskevia rahoitushakemuksia on toimitettua metsäkeskukseen noin 10 000 kappaletta vähemmän hyväksyttäväksi kuin viime vuonna, mikä vastaa noin 13 milj. euroa myöntämisvaltuutta. Taimikon varhaishoidon määrä on pudonnut noin 40 prosenttia edellisvuodesta. Taimikon varhaishoidon väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä metsien kasvukuntoon ja hakkuumahdollisuuksiin. Huolestuttavaa on, jos metsänomistaja-asiakkaille ei ole tarjolla riittäviä metsänhoitopalveluita hakkuupinta-alojen kasvaessa. Tilanne edellyttää toimijoilta toisaalta käytettävissä olevien varojen markkinointia ja toisaalta paneutumista työvoiman pitkäjänteiseen rekrytointiin.

- Sähköinen asiointijärjestelmä toimii normaalisti ja helpottaa rahoitushakemusten ja toteutusilmoitusten toimittamista metsäkeskukselle. Metsäkeskuksen hakemusten käsittelymenettelyä on sujuvoitettu. Esimerkiksi nuoren metsän hoitohankkeen rahoitushakemuksen käsittelyaika on keskimäärin 4 viikkoa. Sähköinen hakumenettely Metsään.fi -järjestelmän kautta antaa metsänomistajille mahdollisuuden itse lähettää Kemera-hakemuksensa metsäkeskuksessa käsiteltäväksi. HE kestävän metsätalouden rahoituslain muutoksesta, joka mahdollistaa sähköisen päätöksenteon taimikon ja nuoren metsänhoitohankkeista ja terveyslannoituksesta, on annettu eduskunnan käsiteltäväksi. Muutos nopeuttaa omalta osaltaan rahoitus- ja maksatuspäätösten tekoa.

30.40.22 ja 30.40.45 Metso-ohjelman rahoitus

- Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 5 milj. euroa, josta käytetään KEMERA-ympäristötukeen noin 4 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1milj. euroa. Määräraha mahdollistaa METSO-toimenpiteet noin 2 800 hehtaarin alueella. METSO Vnp:n tavoitteena on vuoteen 2025 mennessä suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2017 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu runsaat 42 700 hehtaaria, josta ympäristötukisopimuksia 38 009 hehtaaria ja luonnonhoitotöitä 4 711 hehtaaria. Momentin 30.40.22 määrärahasta käytetään vajaat 500 000 euroa Metson valtakunnallisten kehittämishankkeiden sekä verkostohankkeiden rahoittamiseen.

- *Mikäli esitetty määrärahataso olisi käytössä vuoteen 2025 saakka, saavutettaisiin pinta-alatavoitteesta noin 79 %.* Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vuosittaista 9 miljoonan euron määrärahan tasoa vuodesta 2020 alkaen sekä Suomen metsäkeskuksessa henkilöresurssien huomattavaa lisäämistä tähän toimintaan.

30.40.46 Suomen metsäkeskus

- Momentille esitetään 39,16 miljoonaa euroa, mikä on 0,74 milj. euroa vähemmän verrattuna vuoteen 2018 (TA+LTA). Vähennyksessä on huomioitu HO-säästön mukaista vähennystä 1,0 milj. euroa sekä Kemera-ruuhkan purkamista varten eduskunnan myöntämän 0,5 milj. euron lisäyksen poistuminen. Lisäyksenä on huomioitu palkkaratkaisujen vaikutukset. Metsäkeskus parantaa organisaation tuottavuutta kehittämällä toimipaikkaverkostoa, sähköistä asiointia, tietojärjestelmäarkkitehtuuria, metsätiedon hyödyntämistä sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluita.

30.40.53 Eräät luonnonvaratalouden valtionavut

- Momentin määräraha laskee 0,3 milj. euroa johtuen eduskunnan Työtehoseuralle ja luonnonvaratalouden kasvua ja kilpailukykyä edistäviä hankkeita varten tekemien kertaluontoisten lisäysten poistumisesta.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi toimintatavoitteiksi esitetään v. 2019 talousarvioesityksessä, että Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus paranee edelleen.

- Ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt vuoden 2019 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2019 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 110,1 milj. euroa, josta olisi tarkoitus tulouttaa valtiolle 110 miljoonaa v. 2020.

- Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan julkisiin hallintotehtäviin esitetään 0,4 milj. euron määrärahalisäystä retkeily- ja virkistysalueiden korjausvelan hoitamiseen (momentti 30.64.50). Esitetty lisäys on erittäin tarpeellinen, mutta kattaa vain osittain korjausvelan purkamiseen tarvittavan lisärahoituksen. *Metsähallituksen talouskäytössä olevien alueiden virkistyskäyttöä ja luontomatkailua tukevien rakenteiden ja reittien korjausvelka on Metsähallituksen syksyllä 2018 tekemän arvion mukaan vajaat 7 milj. euroa ja lisärahoitusta velan purkamiseen tarvitaan ohjelman ensimmäiselle 5-vuotiskaudelle vuosittain 0,9 milj. euroa.* Nyt esitettävä lisärahoitus kohdennettaisiin Metsähallituksen priorisoinnin mukaan esisijaisesti Evon, Ruunaan Kylmäluoman ja Oulunjärven retkeilyalueiden palvelurakenteiden korjausvelan purkamiseen. Samanaikaisesti momentin mitoituksessa näkyy vähennyksenä Matkailu 4.0 –hankkeeseen vuodelle 2018 osoitetun kertaluoteisen rahoituksen 0,51 milj. euroa poistuminen.

- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ja tavoitteet ovat talousarvioesityksen momentin 35.10.52 päätösosassa.

Kansallinen metsästrategia

- Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 on valtioneuvoston 12.2.2015 hyväksymä metsäalan kokonaisvaltainen kehittämisstrategia ja sisältää metsäpolitiikan keskeiset linjaukset. Strategialle asetetut päämäärät ovat:
  - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille
  - metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat
  - metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä
- Kansallisen metsästrategian toteuttamiseksi on priorisoitu 11 hanketta. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämistyötä sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toimeenpanossa. Parhaillaan on meneillään metsästrategian päivitystyö, jossa keskitytään hankkeiden uudistamiseen toimintaympäristön muutoksia vastaavasti. Strategian tavoitteet ja toimenpiteet ovat edelleen relevantit ja pohjautuvat eduskunnan kannanottoon Metsäpoliittisesta selonteosta 2050. Strategialuonnoksessa seuraavien vuosien keskeisiksi hankkeiksi ovat valikoituneet seuraavat yhdeksän hanketta:
  A. Metsätieto ja alustatalous
  B. Metsäalan vuorovaikutus ja viestintä
  C. Resurssitehokas ja kestävä metsänhoito

D. Talousmetsien luonnonhoito ja metsäluonnon monimuotoisuus
E. Ilmastonmuutoksen hallinta
F. Metsätiet ja metsien saavutettavuus
G. Luontomatkailu, luonnontuoteala ja luontoon perustuvat muut palvelut
H. Osaaminen ja koulutus
I. EU- ja Kv-vaikuttaminen

- Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunnitelmien, niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa.
- MMM:n rahoittamat toimenpiteet liittyvät metsä- ja paikkatiedon käytön edistämiseen, metsänhoidon ja perusparannuksen rahoitukseen, monimuotoisuuden turvaamiseen, sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.

Metsästrategia 2025:n keskeiset rahoituslähteet ja METSO-ohjelman rahoitus

(milj. euroa)	2018 TA, LTA	2019 TAE
Kärkihankerahoitus: Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä (30.40.22)	4,000	-
Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (30.40.46)	39,900	39,160
Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	56,230	56,230
Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.40.45)	5,027	5,027
METSOn valtakunnalliset kehittämishankkeet ja verkostohankkeet (30.40.22)	0,500	0,500
Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (30.40.53)	1,432	1,132
Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.83)	0,050	-
Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (30.63.50/30.64.50)	7,554	7,341
VALTUUS Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	59,000	44,000